

DEVEDESETGODIŠNJICA PRVOG PROGLAŠENJA NDH

Zbog usvojene krivotvorene povijesti propuštena je povijesna šansa

Općenito je poznato i priznato da je za objektivni prikaz povijesnih događaja nužan vremenski odmak od najmanje dvadeset do trideset godina. To posebno vrijedi kada se radi o vremenu događanja ratova, ili drugih velikih društvenih promjena. Osim toga, već i sama činjenica da povijest pišu pobjednici, razlogom je da povjesničari ne mogu, zapravo ne smiju biti objektivni čak i kada to žele. Bez obzira na polazište svi znademo da je povijest zlosretne NDH potpuno lažna. Ne samo da je iskrivljena, nego su bitni događaji potpuno zanemareni.

No to možemo smatrati očekivanim sve do kraja trajanja Titove Jugoslavije. Međutim danas mnogo toga znademo što tada nismo mogli znati, otkriveni su brojni dokumenti i objavljene činjenice, a nema ni okupatora koji bi nam spriječavali otkrivanje povijesnih istina, ali je takva, lažna povijesnica usvojena i u slobodnoj Hrvatskoj. Zašto?! Zašto se u našim povijesnicama još uvijek tvrdi da je NDH bila obična fašistička tvorevina – što ni realno, niti formalno-pravno ne odgovara povijesnoj istini, a što je vrlo lako dokazati. Ovdje ne govorim o režimu, nego o državi.

U ratovima se neke države uspostavljaju, a neke druge nestaju. Nakon I. svj. rata velika se Austro-Ugarska država raspala na niz ranije postojećih država, dok je igrom pobjednika i manipulacijama na ovim našim prostorima uspostavljena Jugoslavija, koja nikada ranije nije postojala. Tijekom II. svj. rata, Njemačkoj je uoči priprema za napad na SSSR odgovarao opstanak Jugoslavije, pa su je naveli da s njima potpiše pristupanje Trojnom paktu. Međutim, kad su jugoslavenski generali zbog unutarnjih političkih razloga izvršili puč, Hitler je odlučio napasti i razoriti Jugoslaviju. Brzo su sačinjeni planovi o raspodjeli teritorija, Srbija je trebala ostati okupiranom državom, dok za Hrvatsku, osim što su primorski dijelovi trebali pripasti Italiji, za ostali dio nisu postojali nikakvi planovi, pa je to nudio Mađarskoj – što su oni odbili.

Samo četiri dana nakon početka rata Hrvatska je proglasila neovisnost, a odmah sutradan ju je priznala Mađarska, dok je Njemačka svoje priznavanje uvjetovala prethodnim dogovorom Pavelića s Italijom oko granica između te dvije države. Učinila je to tek šest dana kasnije - nakon četverodnevnih nametnutih nam „dogovora“ Pavelića s talijanskom delegacijom. Hrvatsku su priznale sve saveznice Njemačke, kao i mnoge neutralne države – uključujući i daleki Tailand.

Sve je to u skladu s međunarodnim pravom i običajima i NDH nije nikava Njemačka tvorevina, a Njemačka je samo priznala državu koja je u datim okolnostima sama proglasila svoju neovisnost. Potpuno je normalno da je u ratnim uvjetima nisu priznale i države suprotne strane ratnog sukoba. Da je Njemačka pobijedila u ratu, NDH bi opstala, a budući da nije, tu bi državu pobjednici opet priključili Jugoslaviji, sve da uopće nije ni bilo ustanka i „oslobodilačke“ borbe, koja se nije vodila u cilju promjene režima u državi, nego prvenstveno za njezino ponovno priključenje Jugoslaviji – u datim okolnostima komunističkoj.

Međutim, krajem 1944. već je bilo izvjesno da Njemačka gubi rat, pa je pokrenuta inicijativa da se NDH pridruži Saveznicima, što je okončano uhićenjem glavnih inicijatora, ministara Vokića i Lorkovića. Kasniji su pokušaji bili izrazito naivni. O tomu se puno pisalo, ali je znakovito da se ništa ne govori o jednoj drugoj, mnogo konkretnijoj inicijativi. Naime, budući da su se Rumunjska i Bugarska već bile pridružile Sovjetima, Staljin je tada predložio

Paveliću da propusti sovjetske trupe preko NDH do krajnje jugozapadne granice, gdje bi se susrele sa zapadnim saveznicima, a SSSR bi zauzvrat priznao NDH. No, Pavelić je to odbio.

Danas je teško procijeniti što bi bilo da je Pavelić pristao na Staljinovu ponudu. No sigurno je da ne bi bilo bleiburške tragedije, a ne bi bilo ni ovog obrambenog rata t.zv. „razdruživanja Jugoslavije“ - jer Jugoslavije ne bi bilo.

Pavelić je bio izrazito neelastičan političar, a to da je još od prije rata bio antikomunist, ničim ga ne opravdava. Čerčil je sigurno bio odlučniji antikomunist, a da bi spasio Englesku stupio je sa Sovjetima u ratno savezništvo. Režimi prolaze, a država ostaje.

No, to nitko ne uzima u obzir. Dogodilo se ono što se dogodilo, pa bez obzira što smo svi manje ili više znali da je naša službena povijesnica lažna – morali smo je prihvatiti. Na žalost, uz izvjesne male izmjene morali smo je prihvatiti i u ponovno oslobođenoj državi i čekati dok se u Hrvatskoj promijeni politička klima, a to može potrajati. Šezdesetogodišnjom indoktrinacijom u narodu je ostvarena takva paradigma – obrazac poimanja – a tako učvršćena paradigma se ne može promijeniti sve dok ne izumre ova generacija.

Premda znademo da je ova povijest lažna, obzirom na vremensku distancu od devedeset godina, općenito se smatra da je povijest uspostave stare Jugoslavije objektivno prikazana, pa sam se zaista iznenadio kad mi je u ruke dospjela knjiga koju je napisao dr. Rudolf Horvat i u kojoj se navodi da je Hrvatski sabor na svome zasjedanju od 29. listopada 1918. donio odluku o „prijelomu“ s Ugarskom i Austrijom i o uspostavi Nezavisne države Hrvatske.

Ovdje ću navesti izvod iz te knjige u kojemu je tekst o radu i zaključcima Hrvatskog sabora:

* * *

Dr. Rudolf Horvat

**LJETOPIS HRVATSKE
1918. - 10. travnja 1941.**

Nakon uvodnog teksta ...

**Raspadanje Austro-Ugarske
Hrvatska se proglašuje nezavisnom državom**

Za 29. listopada 1918. bio je u Zagrebu sazvan Hrvatski sabor. Znalo se, da će zastupnici odmah na prvoj sjednici zaključiti prijelom s Ugarskom i s Austrijom. Da se ovaj čas i vanjskim načinom manifestira, sastade se na Markovu trgu silan sviet. Uz građane i đake dođoše onamo i organizirani radnici. Na trg dođoše časnici, koji su 28. listopada sa svojih kapa poskidali stare austrougarske rozete, pa ih zamijenili hrvatskim kokardama. Veliko je oduševljenje zavladao kada su se pojavile vojničke glazbe 25. domobranske i 53. zajedničke pukovnije, s časnicima i vojnicima. To bijaše dokaz, da uz hrvatski pokret pristaju general pješaštva *Šnjarić* i podmaršal *Mihaljević* (Šnjarić bijaše u Hrvatskoj zapovjednik zajedničke vojske, a Mihaljević zapovjednik domobranstva). I zaista se *Šnjarić* i *Mihaljević* 29. listopada s čitavom oružanom silom staviše na raspolaganje „*Narodnom vijeću*“. Oni su dapače s podmaršalom *Ištvanovićem* i s generalom *Josipom Plivelićem* unišili u hrvatsku sabornicu, gdje ih narodni zastupnici i narod na galerijama pozdraviše pljeskom i poklicima: „Živjela narodna vojska“.

U 10 sati i 30 časaka otvorio je sjednicu Hrvatskoga sabora predsjednik značajnim govorom, u kojemu je prikazao politički položaj. Sabor je tada jednoglasno proglasio i usvojio odluku koja glasi ovako:

Hrvatski državni sabor - na temelju potpunog prava narodnoga samoodređenja, koje je danas već priznato od svih zaraćenih vlasti stvara ovaj zaključak. „Svi dosadašnji državnopravni odnošaji i veze između Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije s jedne strane te kraljevine Ugarske i carevine Austrije s druge strane – razrješavaju se. Ukida se dakle i ništetnim proglašavaju svi kasniji njeni dopunci ili revizije tako da od danas Dalmacija, Hrvatska i Slavonija nema s kraljevinom Ugarskom ni upravno ni faktično nikakvih zajedničkih državnih poslova.“ II. „**Dalmacija, Hrvatska i Slavonija s Rijekom** proglašuje se nezavisnom državom prema Ugarskoj i Austriji...“.

Sad zazvoniše zvona u svim crkvama zagrebačkim, da sav narod doznade da se Hrvatska oslobodila veza s Ugarskom i Austrijom. Na Markovom trgu zavlada neopisiva radost. Narod je u oduševljenju pjevao rodoljubne pjesme i klicao narodnim zastupnicima, a u mnogom oku vidjela se suza radosnica. Svatko je osjećao da su raskinuti lanci, kojima su Beč i Pešta okovali nepobijedene, ali zato izigrane Hrvate.

Karlu IV. trebalo je oduzeti **vrhovnu vlast**, koju on vrši kao kralj hrvatski. Zastupnici se sporazumješe o tomu, da od sada ovu vrhovnu vlast mjesto Karla IV. vrši „*Narodno vijeće*“. Zato je Saboru predložen ovaj prešni prijedlog: „Sabor kao predstavnik kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije – smatra objavu „*Narodnog vijeća*“ od 19. listopada 1918. za sebe obvezatnom, te izjavljuje, da „*Narodnom vijeću*“ priznaje *vrhovnu vlast*“.

Pošto je tadanji ban očitovao, da cijelu egzekutivu (izvršnu vlast) stavlja na raspolaganje „*Narodnom vijeću*“, primljen je taj prijedlog jednoglasno. Ovim časom prestade u Hrvatskoj vrhovna vlast kralja Karla IV., koga je zamijenilo „*Narodno vijeće*“.

Predsjednik prekine ovu sjednicu Hrvatskoga sabora, te pođe s narodnim zastupnicima u crkvu sv. Marka, gdje je odslužen „*Te Deum*“. Istodobno je narod na Markovu trgu prisezao vjernost neovisnoj državi Hrvatskoj. Obrazac prisege izgovarao je jedan sabornik, a narod, je riječ po riječ ponavljao ozbiljno i oduševljeno. Prisegoše i časnici koji izvukoše mačeve iz korica svojih. Iza povratka iz crkve predsjednik sabora reče: „Predlažem da se ova sjednica zaključi, a naredna da se održi u vrijeme, kada to potrebe uzištu“. Pošto je sabor jednoglasno primio i taj prijedlog, zaključena je u 12 sati i 50 časaka ova sjednica sabora hrvatskog, kojemu je to ujedno bila prva i posljedna sjednica.

Vlada „*Narodnog vijeća*“

Narodno je vijeće odmah preuzelo vlast, koju je do tada vršio kralj Karlo IV. Još istoga dana (29. listopada) javilo je „*Narodno vijeće*“ podmaršalu Metzgeru, koji je zapovijedao hrvatskim četama na talijanskoj fronti, da vijeće obustavlja sva neprijateljstva protiv dosadašnjih protivnika.

U svojoj sjednici od 29. listopada 1918. imenovalo je predsjedništvo „*Narodnoga vijeća*“ novu vladu za t. zv. Hrvatsku i Slavoniju. Banom postade dosadašnji ban Antun pl. Mihalović. Njemu uz bok postaviše 11 povjerenika, poimence; *Milana Rojca* za bogoštovlje i nastavu, *dra Aleksandra Badaja* za pravosuđe, *dra Srđana Budisavljevića* za unutarnje poslove, *Franju Brauma* za financije, *Edu Markovića* za prehranu, *dra Živka Petričića* za narodno gospodarstvo, *dra Đuru Šurmina* za trgovinu, obrt i industriju, *Većeslava Wildera* za željeznice, *Cezara Akačića* za poštu, brzoglas i brzoglas, *dra Matu Drinkovića* za narodnu obranu, a *Vilima Bukšega* za socijalnu skrb, povjerenikom za Istru imenovalo je „*Narodno vijeće*“ 31. listopada *dra Matka Laginju*, odvjetnika u Puli. Vlast pak u Dalmaciji preuzeše odvjetnici: *dr. Ivo Krstel* i *dr. Josip Smodlaka*.

.....

Narodno vijeće u Zagrebu na prijedlog glavnog odbora nar. vijeća u Sarajevu 1. studenoga 1918. imenovalo je narodnu vlast za Bosnu i Hercegovinu. Predsjednikom vlade postade *Atanasije Šola*, a povjerenicima *dr Josip Sunarić* za unutarnje poslove, *Danilo Dimović* za pravosuđe, *dr Mehmed Spaho* za obrt i trgovinu, poštu i brzjav, *Savo Jelić* za javne radove i željeznice, *Vjekoslav Jelavić* za poljoprivredu i rudarstvo, *dr Uroš Krulj* za zdravstvo, *dr Tugomir Alaupović* za prosvjetu i bogoštovlje, a *Stevo Žakula* za prehranu, predsjednikom vrhovnog suda imenovan je *dr Halibeg Hrasnica*.

* * *

Kad sam ovo pročitao bio sam iznenađen do zaprepaštenja. Nisam povjesničar, ali znadem sve ono najvažnije što se u to vrijeme događalo, ali za ovo, niti pak za dr. Horvata nikad ništa nisam čuo. Stoga sam počeo pitati prijatelje, pa i ove mlađe profesore povijesti, ali o tomu nitko ništa nije znao. Zatim sam otišao u knjižnicu i prelistavao različite povijesnice. Kad tu nisam mogao pronaći, onda sam na internetu pokušao saznati nešto o onovremenim događanjima, a posebno zaključcima Hrvatskog sabora. Mnogo je toga napisano, a sve se svodi na to da je osnovano Narodno vijeće s funkcijama izvršne vlasti, sva ona petljanija s izvansaborski osnovanim Jugoslavenskim odborom, te lukave igre ministra vanjskih poslova i predsjednika Vlade Kraljevine Srbije, kao i uloga engleske i francuske diplomacije. Sve što sam pronašao svodi se na to da nas je Narodno vijeće uvuklo u sastav novoosnovane Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca – uz napomenu da to Sabor nije potvrdio.

U našoj službenoj historiografiji sve je to navedeno, sve osim jedne od najvažnijih odluka Hrvatskog sabora: uspostavi Neovisne države Hrvatske. Istina, u enciklopediji Wikipedija sam pronašao mnogo podataka o dr. Rudolfu Horvatu, uključujući i njegovu biografiju, a budući da ona mnogo toga tumači prilažem je na kraju ovog napisa.

Kada se s talijanske bojišnice skupa sa svojom domobranskom vojskom vratio general Borojević, taj potvrđeno najbolji obrambeni strateg austrougarske vojske, vidjevši zbrku u zemlji i shativši kamo smjeraju političke odluke, odmah se stavio na rasplaganje Stjepanu Radiću i rekao: «Evo mene i moje domobranske vojske. Hoćeš li ti, Stejepane, da uspostavimo hrvatsku državu?» Radić mu je odgovorio: «Dragi moj generale, ja ne ću na silu uspostavljati hrvatsku državu. Ja ću je dobiti po točkama američkog predsjednika Wilsona». Na tu je Radićevu izjavu general Borojević ostao začuđen, otišao je u Beč i zatražio mirovinu.

Bilo je to burno razdoblje. Vojnici koji su se vratili s različitih frontova organizirali su se u grupe zelenog kadra, pljačkali i palili kuće. Dvije najveće političke stranke, Pravaši i Radićevi HPSS-ovci nisu u tim pregovorima igrale nikakvu ulogu. Kao demokrat i vjerujući Wilsonu inače sposobni političar Radić je propustio jedinstvenu šansu za uspostavu neovisne hrvatske države. No kad je ipak sve krenulo krivim putem, tad je izgovorio onu poznatu: „Idete kao guske u maglu!“. Na žalost, guske znadu kamo lete kroz maglu, dok oni to nisu znali.

Čak i kada se uzme u obzir samo činjenica da Sabor nije potvrdio odluku o uključivanju Hrvatske u Jugoslaviju, u formalno-pravnom pogledu uspostava te Kraljevine (kasnije nazvanom Jugoslavija) je ništetna, a samim time je ništetna i uspostava njezine slijednice komunističke Jugoslavije. Međutim, kada uzmeno u obzir, da Narodno vijeće nije poštovalo jedan od temeljnih zaključaka Hrvatskog sabora: proglašenje neovisnosti, onda je ta odluka ništetna bez ikakvih ograničenja.

Razumljivo je zašto je su obje Jugoslavije čvrsto skrivale ovaj bitan podatak, ali je potpuno neshvatljivo i neoprostivo zašto su to učinili naši političari prigodom priprema za

proglašenje sadašnje neovisnosti. Kad je krajem osamdesetih bilo jasno da mora doći do raspada Jugoslavije, bilo je logično da hrvatski političari kao temeljno polazište razgraničenja uzmu odluku Hrvatskog sabora od 29. listopada 1918. t.j. granicu između Austro-Ugarske i Kraljevine Srbije, a da se republike lijevo i desno od te granice dogovore o svojim razgraničenjima ili spajanjima. Genijalan prijedlog, sa zaista vizionarskom idejom o tomu zastupao je Dobroslav Paraga. On je predlagao da se ustroji Savezna država Hrvatska i Bosna, emisari su obilazili Zagreb i Sarajevo, ali su u Zagrebu nailazili na tvrdo odbijanje.

Bila je to jedinstvena šansa, da nakon države kralja Zvonimira i zlosretnog Petra Svačića ponovno steknemo pravu i potpunu neovisnost. Na žalost, propustili smo je.

Predsjednik Tuđman, premda je postao ekstremnim nacionalistom, još je bio pod snažnim utjecajem svoga boljševičkog, jugoslavenskog odgoja pa je za osnovu razgraničenja uzeo avnojske granice. Kad su već počeli ozbiljni oružani sukobi, hrvatska vojska još nije bila spremna, pa su dobro organizirane snage HOS-a, Paragine stranačke vojske, uspješno primile četničke vojne udare, a isto to su učinile i kasnije u BiH. Tuđman ga je pozivao da uđe u koaliciju s HDZ-om, a Paraga to pod datim uvjetima nije mogao učiniti, pa su njegove jedinice ratovale kao paravojne oružane snage, stalno osporavane od strane službene politike, a bilo je i ubojstava. Ogroman je doprinos HOS-a u obrani Hrvatske. U vrijeme rata, a i nakon njega, odlikovanja su dijeljena u ogromnim količinama, često i potpuno nezaslužnim osobama, dok Paraga nije dobio ni jedno. To je nastavljeno i poslije rata, pa je nedavno – tko zna na temelju čega - odlikovan i Manolić.

* * *

Životopis dr. Rudolfa Horvata

Rudolf Horvat
(Koprivnica, 14. ožujka 1873. - Zagreb, 25. svibnja 1947.)
hrvatski povjesničar, književnik i političar.

Završio je osnovnu školu u Koprivnici, a gimnaziju u Varaždinu i Zagrebu. Upisao se na Bogoslovni fakultet u Zagrebu, ali je nakon dvije godine prešao na Filozofski gdje je,

1896. god. diplomirao povijest i zemljopis. Prvi posao dobio je u Osječkoj realnoj gimnaziji. Horvat je bio opredjeljen za opoziciju (protiv Hedervarya) pa dolazi na listu nepoćudnih vladi, te ga premještaju na Realnu gimnaziju u Zemun, gdje je prijateljevao sa Stjepanom Radićem i gdje su zajedno napravili ideju o osnivanju HSS-a. Zatim je premješten na nižu gimnaziju u Petrinji, gdje piše prve velike radove. Nakon sedam molbi za premještaj tek 1907. god. prelazi u Zagreb na Donjogradsku realnu gimnaziju. Njegovo neslaganje s hrvatsko-srpskom koalicijom, koja je imala vlast, i sve jača orijentacija prema Stjepanu Radiću bili su uzrokom što je ostao bez profesorske službe i bez šansi za zaposlenje u Državnom arhivu u Zagrebu. Sva svoja istraživanja financirao je sam i bez ikakve državne pomoći. Događaji do kojih je došlo poslije atentata na Stjepana Radića stvorili su kod njega uvjerenje u potrebu izgradnje samostalne države Hrvatske, pa se njegovo pisanje u tom vremenu opet okreće politici. Godine 1937. osnovao je povijesno društvo Hrvatski rodoljub. Kad je osnovana NDH, Horvat se uključuje u rad kao zastupnik u Hrvatskom saboru, a 1944. godine imenovan je redovitim profesorom povijesti na Filozofskom fakultetu. Godine 1942. izdao je knjigu „Hrvatska na mučilištu“, posvećenu stradanjima Hrvata u novijoj povijesti, koja ga je dovela poslije 1945. godine na robiju, a odatle i u smrt. Preminuo je u Zagrebu 1947. godine.

Djelo

Djelujući između povijesti i politike nije iskoristio svoje pune mogućnosti ni na jednom polju, ali je njegov trag neizbrisiv u oba područja. Napisao je više od 50 knjiga o brojnim hrvatskim gradovima (Zagreb, Koprivnica, Varaždin, Petrinja, Virovitica itd.) i regijama (Lika, Krbava, Podravina, Međimurje, Slavonija itd.), ali i nekoliko uspješnih sinteza hrvatske povijesti. Napisao je jedinu sintezu povijesti hrvatskog gospodarstva koja je objavljena tek u samostalnoj hrvatskoj državi (priredila ju je za tisak Mira Kolar - Dimitrijević koja je ujedno objavila Horvatu bibliografiju).

Politički rad

Jedan od inicijatora osnivanja HPSS-a. Bio je član užeg vodstva HPSS-a odnosno HSS-a te njegov rizničar. Kasnije se razilazi s politikom koju je provodio Stjepan Radić i približava se manje umjerenim hrvatskim političkim opcijama. U više navrata biran za zastupnika u državnom parlamentu na listi HSS-a, nakon Drugoga svjetskog rata jugoslavenske komunističke vlasti su ga osudile i oduzele mu građanska i politička prava u trajanju od deset godina, ostao je i bez profesorske mirovine, a njegova djela se nisu smjela posve slobodno koristiti čitavo vrijeme kada su na vlasti bili komunisti. Kroz popularizaciju povijesnih rezultata u tiskanim medijima borio se za obnovu hrvatske državnosti. Priredio je više serija izvornih dokumenata iz hrvatske povijesti. Bio je jedan od značajnijih zalagatelja za stvaranje samostalne Hrvatske. Zbog svoje izrazito hrvatske djelatnosti od državnog je režima bio sustavno omalovažavan i onemogućavan u radu. Napisao je više književnih djela od kojih je dio objavljen u obliku knjiga. U gradovima u kojima je djelovao bio je organizator društvenog i kulturnog života, a napose u radu pjevačkih društava.

Za portal:

Prof. Filip Ćorlukić, fizičar, znanstveni istraživač i publicist, filip.corlukic@inet.hr